

Татјана Думитрашковић*
Универзитет у Источном Сарајеву
Педагошки факултет у Бијељини

УДК 81'243:37004:371.1
Прегледни чланак
10.7251/NSK1413011D

ПРИМЕНА САВРЕМЕНИХ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У НАСТАВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Апстракт: *Савремена настава у свету се данас готово не може замислити без подршке нових информационих технологија. Рад се бави позитивним и негативним ефектима савремених информационо-комуникационих технологија и њихових примена у настави страног језика. Компјутерска технологија се у настави страног језика може користити да помогне ученицима да развију своје комуникацијске вештине као и вештине писања. Осим тога, иако нова технологија омогућава нови облик комуникације, комуникација између наставника и ученика као и комуникација међу ученицима се не сме изгубити. Зато се може закључити да технологију и интернет у учионици треба користити само као помоћно средство које највише треба да мотивише ученика, да му усвајање и учење страног језика учини лакшим и забавнијим, јер је једино тако могуће постићи најбоље резултате у процесу наставе страног језика.*

Кључне речи: *страни језик, информационе технологије, комуникација, настава*

Увод

Рад се бави позитивним и негативним ефектима савремених информационо-комуникационих технологија и њихових примена у настави страног језика. Информационе и комуникационе технологије присутне су у свим аспектима наших живота. Дигитални садржаји, образовни портали, онлајн услуге, рачунарске мреже, дигитална телевизија, мултимедијални програми, програмске подршке, припадају данашњици и део су информатичког друштва. Глобално информационо друштво не би било комплетно без информационо-комуникационих технологија јер су оне директно повезане са свим аспектима друштвеног развоја. Познавање и коришћење информационо-комуникационих технологија у савременом свету представља један од основних елемената писмености и културе човека. Нема сумње да употреба компјутера у знатној мери олакшава учење и рад.

* tanjadumi@yahoo.com

Компјутерска технологија је постала део свакодневних активности у толикој мери да садашње генерације морају да буду компјутерски писмене без обзира којим се послом баве.

Употреба мултимедија у образовне сврхе

Развој ИКТ у последњих десетак година донео је значајне промене и у образовању. Савремена настава у свету се данас готово не може замислити без подршке нових информационих технологија. Опремање школа савременом рачунарском опремом и информатичко описмењавање представља један од приоритета реформе образовног система. Упркос чињеници да се компјутери користе у едукативне сврхе последњих деценија, њихова употреба још увек није задовољавајућа.

Информационо-комуникациона технологија је постала саставни део система образовања и то као подршка наставницима у реализацији традиционалне наставе или као замена таквој настави с једном од нових метода и начина реализације како процеса учења тако и процеса подучавања. Нове технологије се могу користити за обраду различитих тема у математици, информатици, настави страних језика, биологији, хемији. Постоји веома пуно интернет страница са готовим материјалима који могу да се користе у разреду и који покривају скоро све предмете у основним и средњем школама, као и са материјалима, како за најмлађе узрасте, тако и за студенте. Тако FunBrain.com, Quia, GetSmarter.org, итд. нуде различите врсте вежбања, дрилова, игара, тестова и објашњења која се могу користити у разреду. Многе конференције и многа удружења баве се важношћу употребе технологије у образовне сврхе. Можемо споменути само неке: European Association for Computer Assisted Learning (EUROCALL), Foreign Language Learning Education and Technology (FLEAT), International Association for language Learning and Teaching (IALL).

Реакције наставника на употребу интернета су различите. Од оних који су против интернета и сматрају да садржи превише хаотично разбацаних информација, до оних других, који на њега гледају потпуно некритички. Обе реакције дају негативне резултате и треба да се мењају. Упркос великим потенцијалима које интернет нуди у процесу учења, његова ефикасност зависи од начина на који га наставници и ученици користе. Доказано је да студенти уживају радећи на компјутеру и та чињеница треба да се искористи да се они мотивишу у процесу учења. Они треба да се науче како да користе интернет, као средство за учење као што су некада учили како да користе књиге.

Коришћење мултимедијалних пакета тј. комбинације текста, графике, звука, видеа, обједињених путем компјутера захтева испуњење одређених циљева наставног процеса. Ти циљеви подразумевају усвајање нових знања, учење комуникације, мотивације, одговорности, вежбање памћења, посматрања.

Савремена методологија ставља акценат на употребу различитих облика подучавања верујући да то производи најбоље ефекте и тако предлаже комбинацију фронталног, групног, индивидуалног и рада у пару. Ако се мултимедији адекватно користе у таквом наставном процесу, онда то доноси веома добре резултате.

Анита Венден дефинише стратегије употребе мултимедија у школском окружењу као „менталне кораке“ који студенти користе да уче нови језик. Она верује да постоје две главне врсте стратегије учења које се разликују на основу њихове функције у језику: стратегије које укључују селектовање информација, њихово разумевање, чување и поновну употребу и стратегије које укључују планирање, контролисање и евалуацију (Види: Венден, 1998).

Јулика Матраверс, међутим, разликује шест врста стратегија које се користе у процесу предавања:

- „– посматрање наставника како ради и постављање питања,
- постепено објашњавање материјала за учење,
- презентација проблема који се мора решити,
- презентација примера
- презентација различитих виђења ситуације“ (Матраверс, 1998, стр. 325).

Мултимедији у настави страног језика

Учење језика често се описује као једно од најимпресивнијих менталних операција људског ума у погледу сложености граматичке структуре, величине „менталног лексикона“ и вишеструкој функционалности са којом се они који уче било који језик, суочавају (Шварц, 1992, стр. 102). Резултат тога су бројне полемике у вези са тим како се језик може најбоље научити. Истраживања која се баве учењем и усвајањем језика сматрају да искључиво вежбање граматике и језика неће допринети стварној лингвистичкој компетенцији и знању језика. Међутим, осим основних комуникативних компетенција, које су биле веома популарне осамдесетих година, стратегије за учење језика као и свест о језику који се учи сматрају се битним делом сваког плана и програма за учење страног језика.

Информационе и комуникационе технологије су вероватно највише коришћене технологије за учење страног језика. Оне могу да омогуће приступ језичким програмима и побољшају квалитет подучавања и учења уопште. Светска мрежа проширује контекст учионице и омогућава приступ савременим материјалима из земље или земаља чији се језик учи, нудећи студентима и наставницима обиље материјала, „оживљавајући“ страну културу и језик, чинећи их реалнијим. Наставници и студенти могу да приступе информацијама о земљама у којима се говори страни језик и да уче од људи и о људима који тај језик говоре као матерњи. Интернет омогућава непосредност

и контекст у учењу страног језика. Нема, вероватно, ниједног наставника који, поред стандардних књига није на часовима користио аутентични материјал као што су мапе, новински чланци, критике, рецепти, песме. Све ово, чак и више, може да се нађе на интернету (Хулстајн, 2000).

Само претраживањем интернета, можемо да приступимо далеким библиотекама, пронађемо магazine који се баве специфичним темама, можемо послати поруке, дискутовати о проблемима или потражити помоћ. Ово показује да нова технологија није само техничко помоћно средство, већ и богати извор знања за наставнике и њихове студенте. Интернет странице које нуде различите активности за студенте могу да буду веома користан извор за:

- граматичке вежбе
- вежбе разумевања
- писање писама и сужеа
- решавања загонетки
- учење речи кроз рецепте, моду и чланке о спорту
- информације о студирању у иностранству
- тражење посла
- превођење на различите језике.

Интернет пружа прилику за аутентичну комуникацију. Врло је важна и могућност интеракције која подразумева размену електронске поште и софистицираније апликације као што су видео конференције које омогућавају студентима интеракцију са изворним говорницима језика који уче. Приступ различитим сајтовима, од оних са вестима до оних са забавним и културним садржајима, омогућавају студентима бољи увид у „стварни свет“ примене језика који уче. Уместо да само раде вежбе у уџбенику који је стар неколико година, студенти уче језик у ситуацијама савремених догађаја и културних дешавања. Све то веома утиче на мотивацију студената. Интернет им омогућава да траже информације и следе сопствена интересовања у вези са страним језиком који уче. На овај начин студенти вежбају своје вештине писања, траже оно што их интересује и тако учење постаје забавније. Осим што уче страни језик, студенти, такође, раде на усавршавању вештине рада на компјутеру и коришћењу нове технологије (Види: Мурсија, 1991).

Приступи подучавању страног језика који су се користили кроз историју као што су граматичко-преводачки, директни, аудиолингвистички, ситуациони, когнитивни, хуманистички и комуникативни могу се истовремено комбиновати једино кроз учење употребом мултимедија, тј. кроз интеракцију различитих медијских елемената који су у основи самостални садржаји. То сваки наставник мора да има у виду када се двоуми око употребе мултимедија.

Учење путем мултимедија није више једносмерни процес, већ више дијалог између учесника у самом процесу учења. Често, студенти користе

мултимедије индивидуално, у пару, у учионици или код куће. На тај начин они систематизују стечено знање, обнављају то знање кроз игре и логички повезују материјал за учење са реалним животним ситуацијама. Поред мултимедијалних пакета на компат-дискетима или компакт-дискетима, различите вежбе, дрилови и примери могу да се нађу на интернету, најчешће под категоријом „Образовање“.

Постоје мултимедијални пакети намењени за рано учење који нуде приче, песме и разне игре намењене млађем узрасту. Компакт-дискетима и интернет странице са речницима у сликама, такође, могу да се нађу и користе за тај узраст. Мултимедијални пакети за старије узрасте разликују се по садржају и презентацији, али су, такође, динамични и интересантни са тестовима и граматичким објашњењима на неколико нивоа учења језика и повратном информацијом кориснику о његовом напретку.

Информационо-комуникациони системи за образовне системе морају да буду прилагођени студенту, његовим индивидуалним потребама, одговарајућем нивоу знања, начину тестирања и одређеним темама које се обрађују. Они морају да задовоље одређене критеријуме као што су флексибилност и обезбеђивање подршке кориснику у смислу одговарајуће повратне информације или помоћи кориснику одређених програма и приступачност у смислу што једноставнијег приступа и коришћења система.

Мултимедијални системи који се користе у образовне сврхе усмерени су на кориснике који морају да ефикасно заврше своје задатке. Они морају да подржавају процес учења јер је контекст интеракције између компјутера и студента различит од интеракције између компјутера и било ког другог корисника.

Предности и мане

Интернет је само један од могућих употреба компјутерске технологије, али највише оспораван и највише хваљен. За неке он је потврда доминације америчких идеја, а за друге победа глобализације и слободног тржишта. Неки наглашавају корисника и његова права, а неки, пак, идеју да нас интернет води ка отуђености и одсуству праве комуникације. Често слушамо о различитим лако доступним информацијама и знању, али, такође, и о незадовољавајућој општој култури и мањку образовања. Тако је и са употребом интернета у процесу образовања. Неке од предности које иду у прилог употреби интернета су:

- двадесетчетворочасовни приступ материјалима
- сви подаци могу да буду лако промењени или додати
- подаци могу да се размењују и упореде између различитих корисника
- учи се са више ентузијазма што води бржем памћењу новог материјала

- вежбања су прилагођена различитим нивоима знања
- развијање вештина употребе нове технологије
- развијање вештина за самостално истраживање и тимски рад
- стицање друштвене свести.

Наравно, постоје и мане којих морамо да будемо свесни и имамо на уму када припремамо материјале са интернета за употребу у разреду, а најчешће су:

- недостатак особе која је задужена за информације које нађемо на интернету
- лак приступ неодговарајућем садржају
- претраживање интернета за време и после наставе за садржајима који нису повезани са наставним процесом
- претња вируса.

Ове негативне стране употребе интернета не треба да буду препрека његовом коришћењу. Наставници треба да имају централну улогу овде и са њиховим избором одлука користе нове технологије и интернет да обогате процес наставе на више начина.

Закључак

Велике промене које су иницирале нове технологије захтевају редефинисање начина на који подучавамо и учимо. Ово се нарочито односи на учење језика, пошто су језичке и интеркултурарне компетенције од огромне важности за живот и рад у савременом друштву.

Интернет пружа нове облике комуникације и тако отвара многе могућности, али, такође, захтева сталну едукацију, употребу у учионици, научно образовање и економски развој. Нову технологију треба видети као могућност за нову врсту комуникације и као помоћ наставнику чија је улога незаменљива. Наставници треба да развијају и одржавају атмосферу подршке у разреду. Они ће увек да буду ти који одлучују, усмеравају, објашњавају, повезују старо са новим, препознају невербалну комуникацију и пруже моралну подршку. Комуникација између наставника и студената, као и између самих студената, не сме да буде изгубљена. Зато је важно адекватно користити технологију и интернет у учионици и осигурати да не дође до отуђења по сваку цену. Паметним организовањем наставе може једино да се профитира коришћењем компјутерске технологије. Иновативна употреба те технологије довешће до веће флексибилности у садржају и организацији учења; нови медији се морају видети као оруђе за учење. Нови медији могу једино да се посматрају као помоћно средство у класичном наставном процесу, а разноврсност и флексибилност које они нуде треба да се користе да из студената извуку оно најбоље што они могу да пруже.

Литература

1. Celce-Murcia, M. (ed.). (1991). *Teaching English as a Second or Foreign Language*. Massachusetts: Heinle&Heinle Publishers.
2. Hulstijn, J. H. (2000). *The Use of Computer Technology in Experimental Studies of Second Language Acquisition: a Survey of Some Techniques and Some Ongoing Studies*. Language Learning & Tecnology, Vol 3, No 2.
3. Matravers, J. (1998). Multimedia Interfaces for Educational Systems. *Journal of Computing and Information Technology-CIT* 6, 325.
4. Paulston, D. B., M. N. Bruder, M. N. (1976). *Teaching English as a Second Language: Tecniques and Procedures*. Massachusetts: Withrop Publishers, Inc.
5. Schwarz, M. (1992). *Einführung in die kognitive Linguistik*. Tübingen: Francke
6. Wenden, A. (1998). *Learning Strategies for Learner Autonomy*. Prentice Hall Europe.
7. Windeatt S., Hardisty D., Eastment, D. (2000). *The Internet*. Oxford University Press.

Tatjana Dumitrašković

THE APPLICATION OF MODERN INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Summary

Modern education in the world today is almost inconceivable without the support of the new information technologies. This paper deals with the positive and negative effects of modern information and communication technologies and their application in foreign language teaching. Computer technology in the teaching of a foreign language can be used to help students develop their communication and writing skills. In addition, although new technology enables a new form of communication, the communication between teachers and students as well as communication among the students must not be lost. Therefore, we can conclude that technology and the Internet in the classroom should be used only as an aid to motivate students and to make language learning easier and more fun to them, because it is the only way possible to achieve the best results in the foreign language teaching and learning.

Key words: *foreign language, information technology, communication, education.*